

Sygn. akt II Ka 385/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lutego 2015 roku

Sąd Okręgowy w Krośnie, Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSO Wiesław Ruszala

Protokolant: sekr. sądowy Renata Walczak

przy udziale Prokuratura Prokuratury Rejonowej w Krośnie del. do Prokuratury Okręgowej w Krośnie – **Pawła Marcinkowskiego**

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 16 lutego 2015 roku

sprawy **Z. R.**

oskarżonego o przestępstwo z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k.
i z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

z powodu apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego

od wyroku Sądu Rejonowego w Krośnie z dnia 17 listopada 2014 roku,
sygn. akt II K 745/14

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Krośnie do ponownego rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Krośnie rozpoznawał sprawę Z. R., oskarżonego o to, że w dniu 4 marca 2014 r. w Inspektoracie Z. przy ul. (...) w K. usiłował dokonać wyłudzenia w nieustalonej kwocie prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych w wymaganym wymiarze 15 lat, będąc zatrudniony na stanowisku „kierowcy samochodu ciężarowego o masie całkowitej powyżej 3,5 t.” w Przedsiębiorstwie (...) S.A. w ten sposób, że przedłożył jako autentyczne podrobione dokumenty w postaci świadectwa pracy, świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych oraz legitymacji ubezpieczeniowej, w których podrobiony został wydłużony w wymiarze 2 miesięcy okres ustania stosunku zatrudnienia z dnia 31 lipca 1987 r. na dzień 30 września 1987 r., lecz zamierzonego celu nie osiągnął z uwagi na weryfikację autentyczności dokumentów przez pracowników (...), czym działał na szkodę Z. w J.,

tj. o przestępstwo z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Wyrokiem z dnia 17 listopada 2014 r. sygn. akt II K 745/14 Sąd Rejonowy w Krośnie:

I. Uznał oskarżonego Z. R. za winnego tego, że w dniu 4 marca 2014 r. w Inspektoracie Z. przy ul. (...) w K. usiłował dokonać wyłudzenia prawa do wcześniejszej emerytury w kwocie 2.167,12 zł brutto (1.796,08 zł netto) miesięcznie z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych w wymaganym wymiarze 15 lat, będąc zatrudniony na stanowisku „kierowcy samochodu ciężarowego o masie całkowitej powyżej 3,5 t.” w Przedsiębiorstwie (...) S.A. w ten sposób, że przedłożył jako autentyczne podrobione dokumenty w postaci świadectwa pracy, świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych oraz legitymacji ubezpieczeniowej, w których podrobiony został wydłużony o 2 miesiące okres ustania stosunku zatrudnienia z dnia 31 lipca 1987 r. na dzień 30 września 1987 r., lecz zamierzonego

celu nie osiągnął z uwagi na weryfikację autentyczności dokumentów przez pracowników (...), czym działał na szkodę Z. w J., tj. przestępstwa z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i za to na podstawie art. 14 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. skazał go na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności;

II. podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. oraz art. 70 § 1 k.k. warunkowo zawiesił oskarżonemu wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności na okres próby 3 lat;

III. na podstawie art. 71 § 1 k.k. oraz art. 33 § 2 i 3 k.k. orzekł wobec oskarżonego grzywnę w wysokości 50 stawek dziennych, przyjmując jedną stawkę dzienną za równoważną 20 zł;

IV. na podstawie art. 230 § 2 k.p.k. zarządził zwrot Przedsiębiorstwu (...) S.A. w K. dokumentów stanowiących dowody rzeczowe;

V. na podstawie art. 627 k.p.k. i art. 3 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa zwrot wydatków związanych z postępowaniem w kwocie 110 zł oraz wymierzył mu opłatę w kwocie 320 zł.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją obrońca oskarżonego, opierając ją na zarzutach:

1. błędu w ustaleniach faktycznych polegających na przyjęciu, iż oskarżony popełnił zarzucane mu przestępstwo;
2. obraży przepisu postępowania, tj. art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. poprzez niewłaściwe jego zastosowanie i rozbieżność pomiędzy treścią wyroku, a jego uzasadnieniem, gdyż:
 - a) Sąd uznał oskarżonego za winnego przedłożenia, jako autentycznych, podrobionych dokumentów, a w uzasadnieniu przyjął, iż dokumenty te zostały przerobione;
 - b) Sąd uznał oskarżonego za winnego przedłożenia, jako autentycznych, podrobionych dokumentów, a w uzasadnieniu przyjął, iż dokumenty te zostały ponadto sfabrykowane przez oskarżonego;
3. obraży prawa materialnego, tj. art. 286 § 1 k.k. poprzez niewłaściwą jego wykładnię i przyjęcie, że dla przypisania wymienionego przestępstwa obojętne jest, czy oskarżonemu w czasie złożenia wniosku o emeryturę do ZUS rzeczywiście przysługiwało prawo do emerytury – pomimo iż w takim wypadku jego działanie nie miało na celu doprowadzenia ZUS do niekorzystnego rozporządzenia mieniem, skoro oskarżonemu emerytura i tak przysługiwała, co w konsekwencji powoduje dekompletację znamion art. 286 § 1 k.k.;
4. obraży przepisu postępowania, tj. art. 627 k.p.k. w zw. z art. 2 ust. 1 pkt 2 i art. 3 ust. 2 ustawy o opłatach w sprawach karnych poprzez niewłaściwe zastosowanie i wymierzenie oskarżonemu opłaty zawyżonej o 100 zł.

Podnosząc powyższe zarzuty obrońca oskarżonego wniósł:

- o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego oraz zasądzenie od Skarbu Państwa na jego rzecz kosztów obrony w postępowaniu przed Sądem Rejonowym wg norm przepisanych,
- zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz oskarżonego kosztów obrony w postępowaniu apelacyjnym wg norm przepisanych.

Sąd Odwoławczy zważył, co następuje:

Apelacja obrońcy oskarżonego, w zakresie w jakim wnosi o uchYLENIE zaskarżonego rozstrzygnięcia i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, jest w pełni uzasadniona.

Przede wszystkim analiza przyjętego przez Sąd Orzekający w zaskarżonym wyroku opisu czynu i jego porównanie z uzasadnieniem wskazuje, iż pomiędzy wyrokiem, a treścią uzasadnienia zachodzi sprzeczność, uniemożliwiająca Sądowi Odwoławczemu przeprowadzenie prawidłowej kontroli instancyjnej trafności zapadłego orzeczenia.

Sąd I instancji w wyroku, powielając w tym zakresie opis czynu z aktu oskarżenia, przyjął bowiem, iż oskarżony dopuścił się podrobienia dokumentów w postaci świadectwa pracy, świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych oraz legitymacji ubezpieczeniowej, w których wydłużony został o dwa miesiące okres ustania stosunku pracy zatrudnienia, podczas gdy w uzasadnieniu wyroku Sąd ten przyjął, iż oskarżony dokonał przerobienia dokumentów w sposób mający upodobnić je do oryginałów.

Tymczasem znamiona czynności wykonawczych przerobienia i podrobienia nie są tożsame. Podrobienie dokumentu oznacza bowiem taki zapis informacji, któremu nadaje się pozory autentyczności, natomiast przerobienie dokumentu oznacza nadanie mu innej treści, niż pierwotnie posiadał, poprzez dokonanie skreśleń, wymazań, wywabięć, uczynienie dopisków (zob. Komentarz do Kodeksu Karnego pod redakcją A. Zolla, tom II, str. 1323).

Podrobienie dokumentu jest zatem pojęciem czynnościowo szerszym, niż przerobienie, gdyż dotyczy dokumentu, jako całości – dotyczy sporządzenia dokumentu, który ma imitować dokument autentyczny, podczas gdy przerobienie dokumentu ingeruje jedynie we fragmenty autentycznego dokumentu.

Co więcej, Sąd Orzekający w uzasadnieniu wyroku przyjął, bez bliższego uzasadnienia takiego ustalenia, iż oskarżony sfabrykował dokumentację, a więc ją wytworzył, co nie ma żadnego odzwierciedlenia w opisie czynu zawartym w wyroku i zarzucie aktu oskarżenia, w których ograniczono się do zarzucenia oskarżonemu przedłożenia podrobionych dokumentów i posłużeniu się nimi jako autentycznymi.

Niezależnie do wyżej wskazanych rozbieżności, słusznie autor apelacji podnosi, iż Sąd I instancji błędnie uznał że dla przypisania oskarżonemu zarzucanego mu przestępstwa z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. obojętne jest, czy oskarżonemu w czasie składania wniosku o emeryturę, przysługiwało uprawnienie do uzyskania wcześniejszej emerytury, w związku z pracą w warunkach szczególnych i zaliczeniem na poczet okresu tej pracy okresu odbywania przez oskarżonego zasadniczej służby wojskowej.

Tymczasem, wbrew stanowisku Sądu Orzekającego, okoliczność ta jest istotna dla przyjęcia odpowiedzialności karnej oskarżonego, albowiem w przypadku ustalenia, że oskarżonemu przysługiwało by w związku z tym uprawnienie do uzyskania wcześniejszej emerytury i że był on tego świadomy składając wniosek i stosowne dokumenty do ZUS- u, odpadłby zamiar doprowadzenia ZUS do niekorzystnego rozporządzenia mieniem, będący niezbędnym znamieniem przestępstwa z art. 286 § 1 k.k., zaś w wypadku przyjęcia że oskarżony składając wniosek nie był tej okoliczności świadomy, co najmniej inaczej oceniać by należało stopień społecznej szkodliwości jego czynu.

Zauważyć, jednak należy, iż oskarżony nie przedłożył wraz z wnioskiem dokumentów obrazujących odbycie zasadniczej służby wojskowej, tak jak uczynił to jego obrońca (k. 97- 98), ale zdecydował się na przedłożenie podrobionych albo przerobionych dokumentów z jego byłego zakładu pracy, chociaż przedłożenie książeczki wojskowej było znacznie prostsze i bezpieczniejsze.

Z wyjaśnień oskarżonego- „ ...obecnie rozczytałem i wiem...” (k. 99/2) wynika także, że dopiero na etapie postępowania sądowego, a więc po złożeniu wniosku o emeryturę, uświadomił sobie, że i tak przysługiwało mu prawo do emerytury w związku z odbyciem zasadniczej służby wojskowej, przez okres 3 lat.

Nie przesądzając kwestii istnienia po stronie oskarżonego w chwili składania wniosku prawa do uzyskania wcześniejszej emerytury w związku z pracą w warunkach szczególnych zauważyć należy, iż oskarżony zatrudniony był w (...) w okresie od 1 sierpnia 1969 r. do 20 kwietnia 1971 r., po czym od 26 kwietnia 1971 r. do 10 kwietnia 1974 r. odbywał on służbę wojskową. Po jej zakończeniu podjął w dniu 22 kwietnia 1974 r. pracę w (...) w K..

Tymczasem, zgodnie z art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1974 r. Nr 24, poz. 142), w brzmieniu obowiązującym w dniu 1 stycznia 1975 r. a więc w okresie, w którym instytucja wcześniejszej emerytury w związku z pracą w warunkach szczególnych nie była ustawodawcy znana, okres odbytej zasadniczej lub okresowej służby wojskowej zalicza się do okresu zatrudnienia, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem, pracownikom, którzy po odbyciu tej służby podjęli zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym byli zatrudnieni przed powołaniem do służby, albo w tej samej gałęzi pracy (uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013 r. sygn. II UZP 3/13, LEX 1385939).

Według ust. 2 art. 108 powyższej ustawy, okres odbytej zasadniczej lub okresowej służby wojskowej zaliczał się do okresu zatrudnienia również żołnierzom podejmującym zatrudnienie, którzy przed powołaniem do tej służby nie byli zatrudnieni albo po jej odbyciu podjęli zatrudnienie w innym zakładzie pracy lub w innej gałęzi pracy, jednakże ustawodawca - w przeciwieństwie do ust. 1 - pominął w tym wypadku zwrot „w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem”, co sugeruje odmienny zakres przedmiotowy wskazanych norm prawnych.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 5 sierpnia 2014 r. sygn. akt I UK 442/13 wyszedł z założenia, iż pominięcie tej frazy wynika z określonej techniki redakcji przepisów, jednakże zastosowanie, wynikającej z uzasadnienia tego wyroku konkluzji, iż czas zasadniczej służby wojskowej zalicza się do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym także wtedy, gdy żołnierz przed powołaniem do zasadniczej służby wojskowej nie by zatrudniony, ale po zwolnieniu z tej służby w ciągu 30 dni podjął zatrudnienie i pracował w szczególnych warunkach pracy, do stanu faktycznego niniejszej sprawy nie jest już tak oczywiste, gdy w wypadku oskarżonego nastąpiła świadoma i celowa zmiana zakładu pracy po odbyciu służby wojskowej.

Mając powyższe uchybienia na uwadze zaskarżony wyrok należało uznać za przedwczesny i zapadły bez rozstrzygnięcia istotnych dla odpowiedzialności karnej oskarżonego okoliczności, a z uwagi na sprzeczność jego treści z jego uzasadnieniem nie poddający się także kontroli instancyjnej, wobec czego Sąd Odwoławczy, na zasadzie art. 437 § 2 k.p.k., 438 pkt 2 i 3 k.p.k., 449 k.p.k. i 456 k.p.k., uchylił ten wyrok w całości i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Krośnie.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy w Krośnie obowiązany będzie jednoznacznie ustalić postać czynności wykonawczej czynu oskarżonego i rozważyć, czy oskarżony w chwili składania wniosku o wcześniejszą emeryturę miał do niej prawo, a więc spełniał przesłanki warunkujące przyznanie mu tego świadczenia, czy ich nie spełniał oraz czy świadomy był przysługiwania mu takiego uprawnienia z uwagi na odbytą służbę wojskową .

W tym też celu dokona Sąd analizy przepisów odnoszących się do zaliczania na poczet okresu czasu wymaganego do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury czasu zasadniczej służby wojskowej oraz odniesie się do stanowisk Sądu Najwyższego wyrażonych w uchwale z dnia 16 października 2013 r. sygn. akt II UZP 6/13 i w wyroku z dnia 5 sierpnia 2014 r. sygn. akt I UK 442/13, na które powołuje się obrońca oskarżonego.

Sąd podejmie także rozważania, czy oskarżony swoim zachowaniem wyczerpał wszystkie znamiona zarzucanego mu przestępstwa polegającego na usiłowaniu doprowadzenia pokrzywdzonego do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w postaci wcześniejszej emerytury, w związku z pracą w warunkach szczególnych, mając jednocześnie na uwadze, iż z uwagi na zaskarżenie wyroku wyłącznie na korzyść oskarżonego, ograniczony będzie z mocy art. 443 k.p.k. w możliwości wydania orzeczenia surowszego niż uchylone.